

De eerste uitleg

De dichter begint en zegt:

1 *Aleph*

Ik dank de HEERE van ganser harte.

Daar zet hij echter nog het woord ‘Hallelu Ja’ voor. Dat betekent: Looft de HEERE. Wij doen dat ook op deze manier wanneer we willen beginnen om God te loven, dat we elkaar oproepen en opwekken. Zo doen wij dat in de kerk. Of een van ons begint en zegt: Kom, wij willen God loven. Zo roepen de predikanten vanaf de kansel op om te zingen door de eerste regel van een lied te noemen: ‘Nu bidden wij de Heilige Geest’, of: ‘Christus is opgestaan’, enzovoorts. Zo spreekt David zijn mensen hier ook aan: Halleluja! Dat wil zeggen: Looft de HEERE! Of: Laten we de HEERE loven. Of: Wij, wij willen de HEERE loven, namelijk zo: Ik dank de HEERE van ganser harte, enzovoorts. Wat nu dit danken en het ‘van ganser harte’ inhouden, dat willen we voor de tweede verklaring bewaren.

Beth

In de raad der oprechten en in de gemeente.

Met deze woorden laat de dichter zien waar en op welke plaats deze Psalm gezongen moest worden: niet in de steegjes, op de straten of op de markt, maar daar waar de vromen in afzondering bijeenkwamen. Zoals de kinderen Israëls bij het Pascha bijeenkwamen in de huizen, zoveel als er nodig waren om het paaslam te eten, opdat het een ingetogen, goede, eerbare bijeenkomst zou zijn op een bepaalde plaats en toch geen geheimzinnig of sektarisch gebeuren. Want het woord 'sod', dat ik met 'raad' vertaald heb, betekent eigenlijk een geheim gesprek en beraad dat een groepje mensen op een bepaalde plaats belegt, zoals de leden van de raad in het raadhuis, de kanunniken in het kapittel, de vorsten in de vergaderzaal. Dat is geen geheimzinnig of sektarisch gebeuren, want het is algemeen bekend waar zij zich met elkaar bevinden en de plaats is niet geheim. En toch is het gebeuren in zoverre geheim, dat niet iedereen zomaar kan aanschuiven, maar alleen degenen die ertoe behoren. Daarom voegt David eraan toe: 'En in de gemeente.' Dat betekent: In de menigte, omdat een aantal mensen in het openbaar bij elkaar

is. En toch is het een raad, omdat er niemand bij is die er niet toe behoort.

Zo waren de kinderen Israëls bij het paaslam op gezette tijden in het openbaar vergaderd en doorgaans in de huizen bij elkaar. Maar omdat ze het paaslam gebruikten, waar geen heiden bij mocht zijn, was deze vergadering van hen een raad en als het ware een geheim gesprek of geheime handeling. En de dichter noemt het een raad van de oprechten, dat wil zeggen, van de vromen en heiligen. Oprecht of recht worden eigenlijk diegenen genoemd die niet huichelen, maar doen wat recht is, zonder aanzien van persoon, gunst, geld, eer of wat dan ook. Niet dat degenen die daarbij zijn allemaal oprecht en vroom zijn. Want ook Korach en veel slechteriken bevonden zich daartussen. Maar er was een aantal vromen en heiligen bijeen, zoals elke kerkelijke gemeente heilig is, hoewel er zich veel onoprechte, verkeerde gemeenteleden tussen bevinden. Ook allermeeft omdat dit ambt of deze orde door God en door Zijn heilig Woord ingesteld is voor de vromen. Daarom heet het ook 'een raad der vromen', die God aan de vromen gegeven heeft om te houden. Ze is ook ingesteld voor deze vromen en niet voor de bozen.

De betekenis van dit vers is dus dat elk van de kin-

deren Israëls tijdens het eten van het paaslam zou zeggen: Ik dank de HEERE hier in deze openbare vergadering, waar wij in afzondering bij elkaar zijn als in een geheime raad waar geen heiden of vreemdeling bij mag zijn.

2 *Gimel*

Groot zijn de werken des HEEREN,
Daleth
onderzocht tot al hun lust.

Dit is het eerste deel van het loflied. Daarin loven ze God in het algemeen voor al Zijn wonderwerken en schepselen. Zo doen de profeten dat ook als ze een bepaald werk willen loven. Dan zijn ze heel uitvoerig en beginnen ze bij het begin en prijzen ze God eveneens in veel andere werken, zoals wij als christenen ook doen.

De dichter zegt hier dan: Het zijn grote, heerlijke werken, maar dat ziet niemand dan de vromen, die deze Psalm moeten zingen. Daarom zegt hij dat deze grote werken van God met alle lust door deze vromen onderzocht worden. Dat betekent: de werken van God moeten bepeinsd en nauwkeurig beschouwd worden. Dan ontdekt men hoe wonderlijk en hoe groot ze zijn. Dan ziet het hart

er louter wonderen, vermaak en vreugde in. Hoe dat gaat, bewaren we voor het tweede gedeelte van onze uitleg.

3 *He*

Zijn doen is lof en sieraad,

Vau

en Zijn gerechtigheid blijft eeuwig.

Dit is het tweede deel van het loflied. Nu nadert de dichter het Pascha of het paaslam. Maar eerst noemt hij voor de tweede keer in het algemeen al Gods werken. Het gaat nu niet om de werken van de schepping of om Zijn wonderwerken, maar om al Zijn ordeningen en inzettingen die Hij door Zijn Woord en bevel ingesteld heeft. Dat zijn bijvoorbeeld het vader- en moederschap, de orden van priesters en Levieten volgens de wet van Mozes, de stand van knechten en dienstmeisjes, de huwelijkse staat, de stand van heren en onderdanen, de sabbatten en feesten, godsdienst en kerkrecht en dergelijke. Dat zijn allemaal prachtige werken of prachtige zaken, want Hij heeft ze bevolen en ingesteld. De dichter zegt ook dat deze zaken en instellingen van God lof en sieraad zijn, dat wil zeggen, mooi en prachtig, loffelijk en fraai. Wie ze kent,

moet ze dan ook prijzen als prachtige instellingen. Maar de goddelozen kennen ze niet en verachten ze. En als deze instellingen op de juiste wijze gebruikt worden, gaat het ook goed in de wereld. Dan is er louter gerechtigheid van God. Maar het is ongerechtigheid als deze instellingen niet gehouden worden. Veel mensen verzetten zich ertegen en gaan ertegen tekeer. Maar God waakt over deze instellingen, zodat ze in stand blijven, anders zou de wereld niet kunnen bestaan. Daarom zegt Hij, dat Zijn gerechtigheid eeuwig blijft. Alle sekten en gerechtigheid die verzonnen zijn door mensen gaan uiteindelijk ten onder. Maar deze instellingen blijven bestaan en blijken de juiste te zijn in de wereld. Daar komen we nog op terug.

4 *Zain*

Hij heeft Zijn wonderen een gedachtenis gemaakt,
Cheth
de genadige en barmhartige HEERE.

Hier begint de dichter met het derde deel van het loflied, namelijk het Pascha, waar hij speciaal op doelt in deze Psalm, en daar blijft hij tot het einde bij. Hij gebruikt daarvoor hartelijke, plechtige woorden: de genadige en barmhartige God.

Dat zijn louter vurige woorden van een dankbaar hart, alsof hij zegt: Ach, wat bent U een genadige, barmhartige God! U hebt voor ons uit zulke grondeloze barmhartigheid zonder onze verdienste dit Pascha ingesteld. Dat hebt U gedaan ter gedachtenis aan Uw wonderen die U in Egypte aan ons verricht hebt, opdat wij U niet zouden vergeten of U zouden verlaten. O, hoeveel trouw heeft U aan ons bewezen, enzovoorts.

5 Teth

Hij geeft spijze degenen die Hem vrezen,

Jod

Hij gedenkt eeuwig aan Zijn verbond.

Hier begint de dichter God te danken en te loven in het bijzonder voor de weldaad die Hij door het Pascha en het paaslam bewijst. Hij noemt de reden waarom God het Pascha ingesteld heeft. Ten eerste zegt hij, dat Hij ons een spijze geeft, namelijk het paaslam, het brood bij het Avondmaal, enzovoorts. Dat is geen gewoon voedsel, zoals al het andere voedsel, maar iets heiligs, dat alleen gegeven is voor de godvruchtigen. Zij weten immers dat zij God daarmee behagen en het in Zijn genade eten, omdat Hij het met Zijn Woord

en bevel heiligt, zegent en wijdt. Het wordt met recht een spijze voor de godvruchtigen genoemd omdat men in deze spijze meer Gods eer en de gehoorzaamheid aan Hem zoekt dan het genot en de verzadiging van de buik. Anders zou er wel meer en ander voedsel bereid kunnen worden. Het moet echter een spijze zijn voor de godvruchtigen. Zij moeten zeker weten dat zij God met het eten ervan eren en gehoorzamen.

De tweede weldaad is dat Hij eeuwig aan Zijn verbond gedenkt. Dat betekent: Hij zorgt ervoor en beveelt dat tijdens het Pascha aan Zijn Tien Gebo-den gedacht wordt en aan de belofte dat Hij hun God wil zijn en de Messias zal zenden. En dit gedenken gaat eeuwig elk jaar door, zodat men Zijn verbond niet vergeet en geen andere goden krijgt. Tijdens dit Pascha moest dus niet alleen gegeten, maar ook gepredikt worden en geleerd om God te kennen en op Hem te vertrouwen.

6 Caph

Hij verkondigt Zijn volk de kracht van Zijn werken,

Lamed

dat Hij hun het erfdeel van de heidenen gegeven heeft.

De derde weldaad die God bij het Pascha aan Zijn volk laat prediken, is met hoe grote macht en kracht Hij de koning Farao ten val heeft gebracht en de heidenen uit het land Kanaän verdreven en Zijn volk daarin gezet heeft. Opdat ze ook daardoor zouden leren, als door machtige voorbeelden, om des meer in Hem te geloven en op Hem te vertrouwen in alle dingen.

7 *Mem*

De werken van Zijn handen zijn waarheid en recht,
Nun
al Zijn geboden zijn recht.

De vierde weldaad is dat men God in het openbaar looft vanwege het werk dat God dagelijks in het volk zelf doet. Dat is, dat Hij de bozen straft, zoals dat Hij Korach door de aarde liet verslinden, sommigen door het vuur liet verbranden, sommigen door slangen liet bijten. Eveneens dat Hij het hele volk met oorlog, pestilentie, honger en andere wederwaardigheden plaagde, waaronder de goeden samen met de bozen moesten lijden. Want als God dat niet doet, blijft er geen vrees of tucht meer bij het volk. En dan wordt het gepeupel zo bandeloos, dat niemand de vrede of het recht kan

handhaven, in de wereldlijke noch in de geestelijke stand. De wereldlijke overheid kan het niet aan, de prediking wordt veracht. Daarom moet God boven dit alles de roede in Zijn hand houden en zeker toeslaan, zodat ze met vrees de vrede moeten bewaren. En deze werken, namelijk het gepeupel in vrees en vrede te houden, zijn zeker zo groot als het verslaan en verdrijven van de vijanden. Daarom noemt de dichter deze werken ‘waarheid en recht’. Want al lijken ze hard en scherp, ze zijn toch recht en goed, en God doet er recht en goed mee. Want ze houden het recht in stand en zorgen ervoor dat de waarheid blijft, dat wil zeggen, een rechtschapen wezen in het volk, anders zouden er enkel verkeerde, slechte schurken zijn en zou het één grote chaos worden.

De vijfde weldaad is dat ze ook God in het openbaar loven dat ze zo’n ontzettend kostbare, rechte leer van God hebben, namelijk de wet van Mozes. De dichter noemt dat hier de eeuwige geboden van God. Dat is: alles wat God hun bevolen heeft, de rechte leer. Daar is niets vals of bedrieglijks in, ze zijn volmaakt recht en goed. Dat zegt hij tegenover alle goden en leringen van de heidenen, ja ook tegenover alle leringen van mensen, want die zien er wel mooi uit, maar zijn hol en vals.

8 *Samech*

Altijd en eeuwig worden ze bewaard,

Ain

en ze geschieden in waarheid en oprechtheid.

De zesde weldaad is wel bijna de allergrootste, namelijk dat God op krachtige wijze onder het volk de Schrift en Zijn Woord in stand houdt. Want al waren er nog zulke grondige leringen, wat zou het helpen als ze niet bewaard werden en altijd bleven? Want de duivel vecht er onophoudelijk tegen met de macht van de koningen en vorsten, met de wijsheid van de wederdopers en bovendien nog met het leven van de valse heiligen. En nog houdt God Zijn Woord in stand, zodat het eeuwig blijft. De zevende weldaad is dat God deze leer niet alleen in een boek bewaart of op de kansel, maar ook in het werk en het leven, zodat er toch velen onder het volk vroom door worden en ernaar leven en handelen. Niet huichelachtig of vals, maar in waarheid met een oprecht hart en uiterlijk met een eerlijke, oprechte belijdenis en wandel. Dat noemt de dichter hier 'ze geschieden in waarheid en oprechtheid'. Daar wordt God met recht voor gedankt in de gemeente.

9 *Pe*

Hij zendt Zijn volk verlossing,

Tsade

Hij gebiedt Zijn verbond eeuwig,

Koph

Zijn Naam is heilig en vreselijk.

De achtste weldaad is dat Hij in een tijd van onvrede of oorlog Zijn volk ook niet verlaat, maar hen helpt om de vijanden te overwinnen. En al worden ze soms verslagen en gevangengenomen, dan bevrijdt Hij hen toch weer. Maar dat kunnen we allemaal uitgebreid terugvinden in de geschiedenissen.

De negende weldaad is dat Hij Zijn verbond eeuwig gebiedt. Dat betekent, dat Hij besloten heeft dat Zijn verbond met het volk zal blijven. Het zal niet eindigen of ophouden vanwege de slechte, ongehoorzame, valse mensen, noch om de ondankbaarheid van welke mensen dan ook, die het verbond toch niet houden. Maar Hij zal het bewaren en hen omwille van dat verbond verschonen. En deze weldaad is de grond, oorzaak en bron van alle bovengenoemde weldaden. Want vanwege Zijn verbond doet Hij alles. Hij heeft immers gezegd dat Hij hun God wil zijn.

De tiende weldaad is dat Zijn volk vanwege deze goddelijke regering en dit goddelijke Wezen hoog geëerd wordt en een heerlijke naam heeft onder de heidenen. Dat werd hun ook door Mozes beloofd (Deut. 28). Ze zouden hoger worden dan alle heidenen. God wilde hun roem en een naam geven in de hele wereld. Dat is ook gebeurd, zodat ze boven alle vorige weldaden en goederen ook eer en roem hadden. De dichter noemt het echter de Naam van God, zoals hij hiervoor ook al het werk en al het goede dat in het volk is aan God toeschrijft. Het komt immers bij God vandaan en het behoort allemaal aan God toe. Daarom hebben ze ook de naam van Hem en is Zijn Naam: heilig en vreselijk.

Het woord ‘terribile’ noem ik in mijn taal ‘vreselijk’. In het Latijn is dat ‘metuendum, reverendum’, zoals men een beeld, kerk, feest, heiligdom of iets dergelijks als mooi en verheven beschouwt en men er tegelijkertijd met ontzag en vrees voor bevangen is. Zo is de Naam van de HEERE niet alleen heilig in zichzelf, maar wordt hij ook verheven en hoog gehouden door de mensen, hoewel velen hem lasteren en verachten.

10 *Resch*

De vreze des HEEREN is het begin van de wijsheid,

Schin

het is een kostelijke wijsheid van allen die ernaar handelen,

Thau

hun lof blijft eeuwig.

Het is eigenlijk niet zo'n goede vertaling: 'de vreze des HEEREN.' Want de HEERE vreest natuurlijk niemand. Maar hoe moet het dan? Wij moeten de Hebreeuwse taal iets toegeven en er wat ruimte aan bieden. Maar dit betekent het: de dichter is aan het einde gekomen van het dankgebed. Hij heeft alle weldaden verteld. Ten slotte voegt hij er dan een wens bij en een algemene vermaning, alsof hij wil zeggen: de Naam van de HEERE is zo heilig en verheven, ach, dat de hele wereld Hem deze eer zou geven en Hem, Zijn werk en Zijn woorden als hoog en verheven zou beschouwen, dan zouden de mensen wijs worden. Want wil men wijs worden, dan moet dat door Gods Woord gebeuren. Wie echter wijs wil worden door Gods Woord die moet het niet verachten, zoals de wereld doet. Hij moet het zeker als het Woord van God beschou-

wen en daarom, omdat het Gods Woord is, moet hij het als net zo hoog en verheven beschouwen als God Zelf. Dan treft het doel en zorgt het voor wijze, verstandige mensen.

Maar opdat er niet een valse, huichelachtige, lege wijsheid of vrees van God zou zijn, voegt de dichter eraan toe dat het met de daad bewezen moet worden. Hij zegt: Dit alles is een kostbare wijsheid en het zorgt voor wijze mensen. Maar zulke verstandigheid en wijsheid is pas waardevol als men ernaar handelt en leeft en er niet alleen met de mond over spreekt, want zulke mensen zoeken en krijgen daardoor tijdelijke eer en roem. Maar de mensen die het met de daad bewijzen, die verkrijgen er eeuwige eer en onvergankelijke roem door.